

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет іноземної філології
Факультет історії і права

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали доповідей
IV Міжнародної науково-методичної конференції
24 березня 2023 р.
Частина I*

Харків – 2023

<i>Жукова К.Є., Руда Н.В.</i> КИТАЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА В УКРАЇНІ. ПРОБЛЕМИ СПРИЙНЯТТЯ В СУЧАСНОМУ СПІЛЬСТВІ.....	68
<i>Кретов П.В., Кретова О.І.</i> ФІЛОСОФСЬКІ КОНТЕКСТИ ТРИЛОГІЇ ЛЮ ЦИСІНЯ «ПАМ'ЯТЬ ПРО МИНУЛЕ ЗЕМЛІ».....	71
<i>Криворучко С.К.</i> КОНФЛІКТ ДОЧКА / БАТЬКОВ РОМАНІ СЕЙЄДА МОРТАЗА МОШФЕКА КАЗЕМІ «ЖАХЛИВИЙ ТЕГЕРАН».....	73
<i>Куліш М.О.</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМІЧНОГО ЖАНРУ СЯНШЕН.....	74
<i>Петрова Озель Л.П.</i> ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ОРІЄНТАЛЬНИХ МОТИВІВ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ Й АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО.....	76
<i>伊藤 孝恵</i> 博物館として見た三島由紀夫文学館の価値 (ЦІННІСТЬ ЛІТЕРАТУРНОГО МУЗЕЮ ЮКІО МІШІМІ).....	79
<i>Рогожа А.О.</i> ЖІНОЧІ ОБРАЗИ У РОМАНІ «ЖАХЛИВИЙ ТЕГЕРАН» М.-М. КАЗЕМІ.....	81
<i>Сошніков А.О.</i> СХІДНІ РЕЦЕПЦІЇ У ТВОРЧОСТІ Г. С. СКОВОРОДИ.....	83
<i>Тарасова Л.В.</i> ХУДОЖНІ ТРОПИ У РОМАНІ АЛАЯ “ПОРОЖНЯ ГОРА”.....	85
<i>Титов А.А</i> РОМАН П'ЄРА ЛОТІ «АЗІАДЕ» ЯК ДЖЕРЕЛО КРАЇНОЗНАВЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАМБУЛ.....	87
<u>ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО</u>	
<i>Карпенко О.П., Скразловська І.А.</i> ТРУДНОЩІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ ТУРЕЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ).....	90
<i>Вілісова А.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ АЛАЯ «КОЛИ КУРЯВА СПАДЕ»).....	93
<i>Гуцуляк К.С.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА КИТАЙСЬКУ.....	96

Моя жінко, моя кобиллице, моя дружино. (Переклад авторів статті).

Буквальний переклад цих рядків в непідготовленого українського реципієнта може викликати асоціації та емоції, протилежні тим, що їх переживає турецький читач і які мав на меті сам автор. З іншого боку, заміна цього образу на інший, більш зрозумілий українському читачеві, позбавить художній текст національно-культурної специфіки.

Отже, особливості національно-мовної картини світу, зумовлені історичним і культурним шляхом, що проходить кожний окремих народ, ставлять перед перекладачем складні завдання. Працюючи над перекладом художнього твору, перекладач має справу з двома «асиметричними» національними картинами світу, які потрібно привести у певний баланс таким чином, щоб ті сенси та інтенції, які вкладає автор у твір, були зрозумілими іншомовному читачеві. Знайти нові підходи до розв'язання актуальних проблем перекладознавства у межах антропоцентричної парадигми може допомогти лінгвокультурологія – галузь лінгвістичного знання, що досліджує одиниці мови в єдності їхнього мовного й культурного змісту.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Некряч, Т.Є, Чала, Ю.Л. (2013). Вікторіанська доба в українському художньому перекладі: Монографія. К.: Кондор-Видавництво, 194 с.
2. Гумбольдт, В. фон. (1985). Об изучении языков, или план систематической энциклопедии всех языков. Язык и философия культуры. М: Прогресс, с. 346–349.
3. Nida, E. (1964). Principles of Correspondence. In Venuti L. The Translation Studies Reader. London: Routledge.
4. Голубовська, І.О. (2004). «Свійські тварини» як фрагмент національно-мовних картин світу. Актуальні проблеми української лінгвістики: Теорія і практика, 9, с. 36–46.
5. Манакін, В. М. (2012). Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К: ВЦ «Академія», 288 с.
6. Гарбовский, Н.К. (2004). Теория перевода. М: Изд-во Моск. ун-та, 543 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ АЛАЯ «КОЛИ КУРЯВА СПАДЕ»)

Вілісова Анастасія Віталіївна, студентка 4 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: І.П.Хижа

З кожним днем зв'язок культури та мови стає все більшим, перекладається велика кількість художньої літератури, книг, статей. Переклад вже став незмінною частиною нашого життя. Проте, основну складність викликає безеквівалентна лексика (БЛ), що наявна в кожній мові.

Переклад безеквівалентної лексики є складним процесом, що вимагає від перекладача глибокого розуміння культурної, історичної та соціальної контекстуальності слів, а також уміння знайти еквівалентне значення або вжити адекватну стратегію перекладу.

Причинами виникнення БЛ традиційно вважають:

- 1) відсутність того чи іншого предмету, явища у житті народу мови перекладу;
- 2) відсутність у мові перекладу тотожного поняття;
- 3) відмінність лексико-стилістичних характеристик (Кочергин, 2006).

До БЛ належать насамперед власні назви (географічні назви, власні імена людей); предмети матеріальних та духовних цінностей, що притаманні певному народу та слова-реалії, оскільки саме вони створюють етнічну картину світу.

Функціонування безеквівалентної лексики може бути складним для перекладачів, оскільки вони повинні знайти або створити еквівалентний термін або вираз, який передає те ж саме значення або ідею. Однак, навіть коли такий термін існує, його використання може бути неправильним або недостатньо точним у відтворенні культурного аспекту.

Розглянемо функціонування БЛ на прикладі твору «Коли курява спаде» китайського письменника Алая.

1) 她的歌是一部叙事长诗里的一个段落:

她的肉，鸟吃了，咯吱，咯吱，
她的血，雨喝了，咕咚；咕咚，
她的骨头，熊啃了，嘎吱，嘎吱，
她的头发，风吹散了，一缕，一缕。（阿来，1998，42-43）

(пер. «Вона співала уривок з епічної балади:

Тіло видзьобали птахи: стук-стук-стук,

Кров — повипили дощі: буль-буль-буль,

Кісточки похрумкали ведмеді: кхр-кхр-кхр,

А волосся вітер розметав — пасмочко за пасмочком.»)

У перекладі співається балада за мотивами міфу про битву Яка Карва і Коня Ідгі-Денчама, старшого брата, який першим загинув у битві з Яком. Таким чином, відображається епічна балада, яка належить тибетському народу і нагадує міфологію, тобто, є висвітленням духовної цінності.

2) 黑头藏民（阿来，1998，48）(пер. Чорноголові люди)

Також висвітлюється за міфами про появу першого тибетського бу нака – людини з чорною головою та визначається як головний, а у інших мовах постає «правителем».

3) 然后是一群手持海螺与琐呐的和尚。。 (阿来, 1998, 60) (*пер. г'ялінг (тиб.), або сурна (тиб.)*)

У спільному контексті постає як духовий музичний інструмент, проте, для тибетців є різновидом гобою — одним із головних інструментів ритуальної музики, тоді ж як український переклад позначає поняття “трембіта”. Здавалося б, звичайний музичний інструмент, але для кожного народу притаманна своя назва, яка при цьому є без еквівалентною одиницею, тобто немає чіткого перекладу та передає наближене поняття.

4) 她叫了一声桑吉卓玛。 (阿来, 1998, 11) (*пер. Вона покликала Санг 'є Дролму*)

Як зазначалось вище, власні імена також належать до безеквівалентної лексики. Санг'є Дролма (тиб.), або просвітлена Тара (скр.), ім'я в перекладі на тибетську головного жіночого персонажа тибетського буддійського пантеону; ім'я Дролма — поширене в Тибеті жіноче ім'я, походить від Санг'є Дролма, також ім'я богині — перекладається як Рятівниця чи Спасителька.

5) 巫师们在行刑人一家居住的小山岗上筑起坛城。 (阿来, 1998, 95) (*пер. Наші шамани звели на пагорбку мандалу, де жила родина ката*)

Якщо ми беремо переклад, то маємо поняття «алтар», проте у тексті використовується набагато простіше поняття - «конструкція, що зводиться для виконання шаманського обряду.»

6) 把一项黄色的鸡冠帽顶在了头上。 (阿来, 1998, 102) (*пер. А також надів на голову жовтий капелюх із гребенем*)

Характерною ознакою ченців школи гелук є саме цей жовтий капелюх, тобто нам автор надає можливість уявити як саме ж він має виглядати з додаванням подробиць.

Отже, на прикладі роману «Коли курява спаде» ми можемо побачити, що вживання безеквівалентної лексики робить мову більш виразною та висвітлює етнічну картину народу Тибету. Письменнику вдалося створити багатопланову символіку, а також специфічний ефект дистанції між читачем та текстом, що підсилює враження від читання. Безеквівалентна лексика у даному випадку допомагає передати нюанси культурних та історичних особливостей тибетського та китайського народів. Саме в цьому виявляється функціональність та особливості перекладу безеквівалентної лексики.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кочергин М.П. (2006). Вступ до мовознавства. Видавничий центр «Академія», 360.
2. 阿来. (1998). 尘埃落定. 人民文学出版社, 160